

indruk maakt het van hier, van Constantinopel uit gezien? Niet onwolvarend, natuurlijk, gering echter in al zijn proporties, en geheel zonder pretentie. En dus begrijpen wij ten volle het ontzag van het Westen, dat van Brugge en zijns gelijken uitgaand, op zijn vloot onverwachts de zeemuren van Constantinopel vóór zich zag verrijzen. Zoo ook, als Villehardouin met een paar andere afgezanten van de kruisvaarders om te onderhandelen naar het Blachernæ-paleis gaat — waar van de stadspoort tot het paleis de Engelsche en Deensche soldeniers met hun strijdbijlen staan opgesteld — dan vinden zij den Byzantijnschen keizer zóó rijk gekleed, dat men vergeefs ter wereld naar een rijker getooid man zou hebben gezocht, en de keizerin evenzoo, en de zaal stampvol met hooge edelen en vrouwen, in onovertrefbaren rijkdom gekleed. Voor het oog van deze Frankische ridders en Venetiaansche nobelen valt het alles nauwelijks te bevatten. Ons Middeleeuwsch Westen, in al zijn kleurigheid, was dan ook naast deze pracht toch slechts van een karigen eenvoud.

De erfenis der Byzantijnsche macht en cultuur wordt dan in 1453 door het Ottomaansche rijk vanzelfsprekend aanvaard; en dat tot in details. Bijv. is de sultan na de verovering van Constantinopel — als opvolger der Byzantijnsche keizers — ook vanzelf wereldlijk hoofd der Christelijke kerken. Zoodat de Grieksche Patriarch zijn benoeming en investituur van den sultan ontvangt, en de overige groepen van Christenen en de Joden op gelijke wijze afhankelijk zijn.

De Selçuk-Turksche kunst maakt drie fasen door: ten eerste die van Konia, waar de stijl met Perzische, Syrische, Armeensche, Byzantijnsche en zelfs Chineesche elementen is opgebouwd tot een eigen geheel. Dan de phase van Broessa, die al in nauwer contact staat met de Byzantijnsche kunst. En tenslotte die van Constantinopel, waar de Byzantijnsche invloed zegeviert. Dit laatste komt vooral tot uiting in de moskee, die plotseling van opzet verandert, daar hij nu wordt gebaseerd op het voorbeeld van de Hagia Sophia, de geweldige koepelkerk van Keizer Justinianus.² De Turksche bouwstijl bereikt dan zijn hoogtepunt in die moskeeën, die de hofarchitect Sinan in het midden der XVIde eeuw bouwt voor Süleyman, den Prachtige. Zoo zien wij nu in Instanbul zijn Süleymaniye oprijzen als een zuiver in zich besloten geheel, — het tot de opperste koepel zich verjongend bogen-silhouet van harmonisch boven elkaar opstijgende koepels, geflankeerd door de slanke minarets, egaal-grijs tegen de ijle lucht.

Maar nu maken wij de korte reis van Instanbul naar Broessa, en gaan dus daarbij een stap terug in de geschiedenis. Wat ons in Broessa dan direct treft als contrast, is de geheel andere inslag van dit vroegere, tweede kunststadium. Van silhouet geen sprake; een harmonische evenredigheid in alle onderdeelen van den vorm, voor ons Westersch gevoel